

1. REFORMÁCIÓ ÜNNEPE: AZ EGYHÁZ MEGÚJULÁSA, LUTHER ÉS KÁLVIN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Egyháztörténet, RPI; Bottyán János: Hitünk hősei, Budapest, 1995; Dr. Benke György: Hittan7, Budapest, 2000)

Luther Márton (1483–1546):

Eislebenben, bányász család gyermekeként született (1483. november 10-én). Jogot tanult az erfurti egyetemen. Egy viharban megélt megmenekülési élmény hatására tett fogadalma szerint belépett az ágostonrendi szerzetesek közé Erfurtban. A belső békességet keresve jutott el pappá szentelése után Rómába, és végigzarándokolta a búcsújáró helyeket. Wittenbergben kapott tanári állást, bibliamagyarázatot tanított. Az üdvösség kérdése mindig is foglalkoztatta. Szerzetesrendjének vezetője ugyan Krisztusra mutatva tanított erről, de szükségesnek tartotta az érdemszerző jócselekedeteket is. A reformáció szükségességére akkor döbönt rá, amikor a Zsoltárok könyvét, a Római és Galata levelet magyarázta. Rájött, hogy az ember nem lehet kedves Isten előtt, és legfőbb kérdése az volt, hogy hogyan találhat rá a kegyelmes Istenre. Majd a Római levél tanulmányozása révén rájött, hogy Isten az Ő igazságát ingyen kegyelemből ajándékozza az embernek Krisztus érdeméért, egyedül ezért. Isten megigazít kegyelemből, hit által. Krisztus bűnhődött a mi bűneinkért. A korabeli egyházi valóság és a Szentírás tanítása között feszülő ellentét indította el benne a reformáció szükségességének a gondolatát. Johann Tetzel, domonkosrendi szerzetes a római Szent Péter templom építésére bűnbocsátó cédulákat árusított. Az emberekkel azt hitetve el, hogy a bűnbocsánat megvásárolható. Németországban nagyon sok embert ezzel megtévesztett. Luther szerette volna tisztázni a visszaélések mögötti teológiai tévedéseket, valamint a visszaélésekre felhívni a figyelmet. 95 tételben fogalmazta meg azokat a bibliai tanításokat, amelyek Isten kegyelméről és az Ő bűnbocsátó hatalmáról szólnak. Ezek a tanítások ellentétben álltak azzal a gyakorlattal, amit a korabeli egyház gyakorolt. Ezért hatalmas feltűnést keltett és hitvitákat is indított el. Két hét alatt egész Németországban elterjedtek a tételek. A 95 tétel közzététele után (1517. október 31.) a folyamatos disputák közben Lutherből, az ágostonrendi szerzetesből a Szentírás felfedezett igazságainak harcosa lett. Sok követőre tett szert. A pápa követelte a tanai visszavonását, amit Luther megtagadott. 1521-ben a wormszi birodalmi gyűlésen a pápa kívánsága szerint V. Károly német-római császár megkérte, hogy vonja vissza tanait. Mert ezt nem tette meg, kiátkozták, őt és védelmezőit bárki bárhol megölhette. Ekkor Wartburgba menekült és lefordította az Újszövetséget németre. 1522-ben jelent meg. Wittenbergbe ment, és prédikációival tanította a híveket. Megújítása nem valami újnak a behozatalát jelentette, hanem a Szentíráshoz, az eredeti forráshoz való visszatérést.

Kálvin János (1509–1564):

Noyonban született, Párizs közelében. Apja ügyész volt. Kálvin is jogot tanult. A Biblia és az egyházi atyák írásainak a tanulmányozása során megtért 1533-ban. Saját bevallása szerint nagyon bele volt merülve a pápaság babonáiba, de Isten kiragadta onnan, lánggra gyújtotta. Ezután kizárólag a Szentírás tanítványa akart lenni. Első megújulásra mutató gondolatai Nicolas Cop székfoglaló beszédében jelennek meg, amit Kálvin írt meg. A hit által való megigazulás gondolatát vetette fel benne. E beszéd botrányt okozott, ami miatt menekülnie kellett. 1533–36 között menekülnie kellett. 1536-ban megírta főművét: A keresztyén vallás rendszere (Institutio Religionis Christianae) című könyvét. Ez az első változata volt a művének.

A reformáció hívei között ezzel az írásával egyszerre ismert lett Kálvin. Genfben 1536–38-ig tartózkodott. Ez alatt az idő alatt írt, prédikált, egyházfegyelmi szabályokat dolgozott ki. A reformáció tanait elfogadták Genf lakói, de Kálvin rájött, hogy elsősorban politikai okok miatt. Azonban ő azt szerette volna, ha hitbéli meggyőződés miatt követik a megújulás tanításait. Kálvin szerette volna a megújulást a közösségi élet minden területén megvalósítani. Reformátori tervet készített Genf városa számára. Ebben az szerepelt, hogy nem elég az Igét tisztán hirdetni, a sákramentumokat helyesen kiszolgáltatni, hanem az egyháznak élő gyülekezetté kell válnia, hogy az lehessen, amit az evangéliumok is tanítanak: Krisztus országa a földön. Itt a város valamennyi lakója egyúttal az egyházközség tagja is volt. Ugyan a városi tanács elfogadta az elvi megújulás szükségességét, a gyakorlati megvalósítás azonban akadályokba ütközött. Mivel nem volt hajlandó engedni abból, hogy ne evangéliumi módon történjen az úrvacsora, elmenekül Genfből. Három évig Strassburgban él. Itt ír magyarázatot a Zsoltárok könyvéhez és a Római levélhez. Itt írta meg azt a levelet, amely válasz volt Sadoletus bíboros genfi polgároknak írt levelére, melyben vissza akarta őket a római egyházhoz téríteni. A genfiak visszahívták Kálvint. Így 1541–64-ig ismét Genfben tartózkodott egészen haláláig. A Biblia tanítása szerint az őskeresztyén közösség mintájára alakítja ki a zsinat-presbiteri elven működő egyház-irányítási alapelvet. Főművét bővíti, majd négy könyvvé bővíti. Kiadásai: 1536, 1539, 1543, 1559) Kálvinnak folyamatos küzdelmet kellett vívni a különféle ellenfelekkel, akik nem fogadták el a Biblia tanításából következő szigorú rendszabályokat. Genfet sikerült a reformáció egyik központjává tenni. Egész életében kutatta a Szentírás tanítását, magyarázta azt. A teológia lényegét Isten korlátlan teljhatalmának és dicsőségének a hirdetésében látta.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:* Németh Dávid: Vallásdidaktika – A hit- és erkölcsstan tanítása az 5–12. osztályban, Károli Gáspár Református Egyetem-L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2017.)

A reformáció ünnepe egy olyan távoli történelmi korszakba vezet vissza, amelyről van egy kevés ismeretük a hatodikosoknak. A korszakokról, összefüggésekről való gondolkodás azonban még éppen kialakulóban van.

Noack a történelemtudat fejlődését a fowleri hitfejlődés-fokozatokhoz hasonlóan írja le. 6–12/13 éves korban szerinte a történelemtudat a konkrét-narratív szinten van. A gyermek már különbséget tesz a múlt, jelen, jövő között, s az elbeszélések nyomán összefüggő kép alakul ki benne a világról. A történelemtudata azonban még kialakulatlan. A közelmúlt is távolinak tűnik, a történelem számára még nem elvont fogalom, hanem konkrét események láncolata. Érdekli, hogyan éltek régen az emberek, milyen különleges dolgokat tettek. Csak később, 14 éves kor körül jut oda a fiatal, hogy az események fölé emelkedve, nagy összefüggéseket és tanulságokat keres. A fejlődésnek ezt a folyamatát is figyelembe vesszük, amikor az egyháztörténetből kiemelt személyiségek személyes életére, jellemére mutatunk rá, a hatodikosok számára kapcsolódási pontokat keresve a reformátorok életén keresztül. Ugyanakkor konkrétumokon keresztül már rámutatunk korszakokra, összefüggésekre is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A reformáció ünnepe emlékeztetés arra, hogy mindig Isten Igéjéhez kell mérnünk magunkat.

Kognitív: Annak a megismertetése, hogy mire emlékezünk a reformáció ünnepén.

Affektív: A megújulás, fejlődés igényének és annak érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus: Bátorítani a tanulókat arra, hogy saját életükben is keressék folyamatosan azokat a lehetőségeket, hogyan és miben tudnak Isten Igéje alapján fejlődni.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>1. Beszélgetés: TK 90. o. Ti mit ünnepeltek meg? Miért fontos az ünnep? Milyen egyházi ünnepeink vannak?</p> <p>2. Agyagozás, gyurmázás és tapasztalatai Készítsünk agyagból vagy gyurmából tárgyakat, közben olvassuk fel a TK bevezető részéből Jeremiás 18,3–6-ot! TK fotó, Ige: Jeremiás a fazekasnál MFEI 1.</p> <p>Beszéljük meg: Ki tudta-e javítani, ha rosszul sikerült a forma? Mit jelent, hogy olyanok vagyunk Isten kezében, mint az agyag a fazekas kezében? Mi hogyan változhatunk meg?</p>	<p>TK Beszélgetés az ünnepekről, ünneplésről</p> <p>TK MFEI 1. feladat Rámutatni a formálás, formálódás és változás lehetőségére</p>
Feldolgozási javaslat	<p>1. A reformáció szó jelentése:</p> <p>Az agyagozás tapasztalatai, a fazekasról szóló igéhez kapcsolódva magyarázzuk meg a fogalmat: REFORMÁCIÓ= visszaalakítás, visszatérés az alapokhoz, megújítás, megváltoztatás</p> <p>2. Reformáció az egyház életében</p> <p>TK szövege: Luther munkája Kálvin munkája</p> <p>MFEI 2. 3: Luther és Kálvin munkásságát feldolgozó feladatok</p> <p>3. Aranymondás: <i>„Okos istentiszteletként szánjátok oda magatokat élő, szent, Istennek tetsző áldozatul, és ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.”</i> (Róm 12,1–2)</p> <p>MFEI 4.: az aranymondás feldolgozása Beszéljük meg: Mit jelent az Istennek odaszánt élet? Milyen változásra biztat ez az Ige?</p>	<p>TK A reformáció szó magyarázata</p> <p>TK MFEI 2. 3. feladat</p> <p>Luther és Kálvin munkásságának megismerése</p> <p>MFEI 4. feladat Az aranymondás és a változás gondolatának összekapcsolása</p> <p>MFEI 5. feladat</p>

	<p>4. Hogyan lehet rossz szokásokat megváltoztatni ma? MFEI 5.: szokások megváltoztatása</p> <p>5. Szimbólumok a reformációval kapcsolatosan MFEI 6. 7.: Luther pecsétje, Kálvin címere Mit jelképeznek?</p> <p>6. Énekjavaslat: Az egyháznak a Jézus a fundámentoma... (TK 2. ének)</p>	<p>Példák megbeszélése a változással kapcsolatosan</p> <p>MFEI 6. 7. feladat A reformációval kapcsolatos szimbólumok megismerése</p>
--	---	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 91–94. oldal

A képen látható:

- Fénykép: Agyagedény formálás
- Fénykép: Luthernek öltözött professzor
- Fénykép: A wittenbergi vártemplom kapuja ma
- Fénykép: Szlávics László: emlékérem két oldala
- Fénykép: A reformáció emlékműve Genfben

A szöveg:

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Mit jelképez számodra az agyagot formáló kéz?
- Miért fontos tudni a wittenbergi vártemplomról? Mi történt ezen a helyen?
- Nézd meg Szlávics László éremművész Kálvinról készített emlékérmének mindkét oldalát! Milyennek ítéled? Miért készítette a művész ezt az érmet?
- Figyeld meg a reformáció emlékművét! Mit ábrázol? Mit fejez ki az alkotó ezzel a művel?

2. Szövegelemzés

- Miért merült fel az egyház megreformálásának kérdése?
- Mit jelent a reformáció?
- Kik voltak nagy reformátorok a 16. században?
- Ki volt Luther Márton? Mit ír le a 95. tétel?
- Ki volt Kálvin János? Mi volt a jelmondata? Mit jelent ez számodra?
- Mi történt Genfben Kálvinnal?
- Mikor van a reformáció ünnepe? Voltál e már ezen az ünnepségen? Mit tapasztaltál?

Beszélgétpontok az aranymondáshoz

„Okos istentiszteletként szánjátok oda magatokat élő, szent, Istennek tetsző áldozatul, és ne igazodjatok a világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes”.

(Róm 12,1–2)

- Mire int bennünket Pál apostol?
- Mit jelent az, hogy szánjuk oda magunkat Istennek élő és szent áldozatul?
- Mit jelent az, hogy értelmünket meg kell újítani? Mi lesz ennek a következménye?
- Honnan tudjuk, hogy mi Isten akarata? Mi az, ami jó és neki tetsző élet?
- Vonatkoztasd magadra az Igét, és fogalmazd meg magadban, neked mire van szükséged, hogy az Ige szerint élj?

Feldolgozáshoz:

Drámapedagógiai ötlet: 95 tétel

Válasszunk ki Luther 95 tételéből néhány egyszerűbbet, a hittanosok számára is könnyen érthetőt (vagy kicsit fogalmazzuk át). Ezeket nyomtassuk ki vagy vetítsük ki az órán és röviden, de hatékonyan beszéljünk kicsit róluk, értik-e, miről szólnak, mit akarnak, egyetértenek-e velük? Nem a tételek részletes megismerése és értelmezése a fő feladat, de ez is szükséges hozzá.

Osszuk ki lapokat, amikre egyenként vagy maximum párokban másoljanak le nagy, jól olvasható betűkkel egy-egy tételt. (Nagyjából azonos mennyiségű, rövid szöveg legyen mindenkinek.) A lapot előtte vagy utána lehet egy kicsit antikolni, régiesíteni: gyúrni, meríteni, körbeégetni stb. Ha készen vannak, akkor utána (még az óra idejében!) küldjük ki őket. Keressenek forgalmas, frekvenciált helyeket az iskola épületében és az udvarán, és ragasszák, sőt, ahol lehetséges, szögeljék ki a teteleiket. Ha sikerül jól időzíteni az órát, az október végig iskolai megemlékezésnek is adhatunk így egy dramatikus keretet.

FIGYELEM! Több felekezeti környezetben (ahol katolikus diákok, tanárok, dolgozók is vannak) jól végig kell gondolni ezt a feladatot, érdemes egyeztetni előtte a plébánossal, katolikus hittanoktató kollégával, hogy tudjanak róla, érdemes a teteleket is úgy kiválasztani, hogy ne legyen direkt támadó élük.

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv (RÉ21): 46. zsoltár 1. verse: Az Isten a mi reménységünk (+BS)

Református Énekeskönyv (RÉ21): 91. zsoltár 1. verse: Aki a felséges Úrnak

Református Énekeskönyv (RÉ21): 117. zsoltár: Az Urat minden nemzetek

Református Énekeskönyv (RÉ21): 119. zsoltár 1. 45–47. versei: Az oly emberek

Református Énekeskönyv (RÉ21): 122. zsoltár: Örvendek az én szívembe'

Református Énekeskönyv (RÉ21): 313. dicséret: Megáll az Istennek Igéje

Jézushoz Jöjjetek: 66. Nem erővel, erővel, hatalommal – kánon